

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z HISTORII, HISTORII I SPOŁECZEŃSTWA

I. Podstawa prawna do opracowania Przedmiotowych Zasad Oceniania:

1. Rozporządzenia MEN w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych
2. Statut Szkoły
3. Wewnątrzszkolny System Oceniania Szkoły Podstawowej nr 18 w Koszalinie
4. Podstawy programowe w roku szkolnym 2018/2019:
 - ✓ z dn. 14 lutego 2017r. – klasy IV, V, VII i VIII
 - ✓ z dn. 27 sierpnia 2012r.- klasy VI i III gimnazjalnych

Nauczanie historii odbywa się według programów:

- ✓ klasy IV, V, VII i VIII - „Wczoraj i dziś” program nauczania ogólnego historii i społeczeństwa w klasach IV–VIII szkoły podstawowej. Wykorzystujemy podręczniki i zeszyty ćwiczeń Wydawnictwa Nowa Era pt. „ Wczoraj i dziś”.
- ✓ klasy VI - „My i historia” program nauczania ogólnego historii i społeczeństwa w klasach IV–VI szkoły podstawowej.
- ✓ Klasy III gimnazjalne - „Śladami przeszłości”- program nauczania ogólnego historii w klasach I–III gimnazjum. Wykorzystujemy podręcznik i zeszyt ćwiczeń Wydawnictwa Nowa Era pt. „Śladami przeszłości” pod red. St. Roszaka.

Programy realizowane są w następującym wymiarze godzin:

- ✓ klasy IV - 1 godzina lekcyjna tygodniowo
- ✓ klasy V-VIII - 2 godziny lekcyjne tygodniowo
- ✓ klasy III gimnazjalne- 2 godziny lekcyjne tygodniowo.

II. Cele oceniania wewnątrzszkolnego:

1. Informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie.
2. Pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju i motywowanie go do dalszej pracy.
4. Dostarczenie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia.
5. Umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

III. Ocenie z historii podlega:

a) znajomość:

- faktów historycznych,
- postaci historycznych i dat,

b) umiejętność:

- posługiwania się mapą,
- dokonania analizy przyczynowo-skutkowej,
- wnioskowania i uogólniania,
- redagowania odpowiedzi,
- analiza tekstów źródłowych,
- praca w grupie
- aktywność na lekcjach

IV. Wymagania programowe

Wymagania programowe na poszczególne oceny: konieczne, podstawowe, rozszerzające i dopełniające.

Ocena niedostateczna

Ocenę tę uzyskuje uczeń, który nie spełnia wymogów na ocenę dopuszczającą.

Ocena dopuszczająca (K):

uczeń pamięta:	uczeń rozumie:	uczeń umie:
<ul style="list-style-type: none"> - najważniejsze postacie, - proste pojęcia, - elementarne fakty, - daty najważniejszych wydarzeń, 	<ul style="list-style-type: none"> - proste pojęcia, - przyczyny i znaczenie najważniejszych wydarzeń, 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizować fakty w czasie, - porządkować je w układzie chronologicznym, - odczytać znaki ideograficzne na mapie w podręczniku, - odszukać na mapie w podręczniku miejsca najważniejszych wydarzeń, - wyszukać w podręczniku niezbędne informacje o faktach, ludziach, zjawiskach, - kojarzyć postacie historyczne z wydarzeniami, - opisać treść, ilustrację, schemat,

Ocena dostateczna – wymagania na ocenę dopuszczającą i dodatkowo (K+P):

uczeń pamięta:	uczeń rozumie:	uczeń umie:
<ul style="list-style-type: none"> - postacie pierwszoplanowe, - fakty i daty, - proste związki czasowo-przestrzenne i przyczynowo-skutkowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - proste związki czasowo-przestrzenne i przyczynowo-skutkowe, - rolę postaci pierwszoplanowych, - przyczyny i znaczenie elementarnych wydarzeń historycznych, - złożone pojęcia, 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikować znaki ideograficzne z wydarzeniami umieszczonymi na mapie, - poszukiwać na mapie ściennej i w atlasie faktów i wydarzeń, - przenosić informacje kartograficzne z mapy w podręczniku na mapę ścienną bądź w atlasie, - przeprowadzić selekcję informacji zawartych w podręczniku, - na podstawie podręcznika dokonać prostej rekonstrukcji wydarzeń, - zredagować pod kierunkiem nauczyciela notatkę, - poprawnie wyrażać w mowie i piśmie swoje myśli,

		- w stopniu podstawowym i pod kierunkiem nauczyciela wykorzystać elementarne rodzaje źródeł historycznych,
--	--	--

Ocena dobra – wymagania na ocenę dostateczną i dodatkowo (K+P+R):

uczeń pamięta:	uczeń rozumie:	uczeń umie:
<ul style="list-style-type: none"> - daty początkowe i końcowe wydarzeń i faktów, - złożone pojęcia, - związki genetyczne, 	<ul style="list-style-type: none"> - znaczenie faktów i ich przyczyny, - zależności i związki między różnymi dziedzinami życia człowieka, - podobieństwa i różnice w przebiegu wydarzeń, - rolę postaci, - dynamikę przemian, 	<ul style="list-style-type: none"> - samodzielnie pracować z mapą, - wykorzystać ją jako źródło wiedzy, - analizować proste schematy i zestawienia, - analizować treści podręcznika i pod kierunkiem nauczyciela konstruować własne wnioski i oceny. - argumentować i uzasadniać swoje oceny i poglądy, - analizować pod kierunkiem nauczyciela źródła historyczne, - redagować samodzielnie notatkę w różnych formach,

Ocena bardzo dobra – wymagania na ocenę dobrą i dodatkowo (K+P+R+D):

uczeń pamięta:	uczeń rozumie:	uczeń umie:
<ul style="list-style-type: none"> - pojęcia abstrakcyjne, - postacie, - daty ramowe procesów historycznych, - zależności między dziejami Polski i historią powszechną, 	<ul style="list-style-type: none"> - pojęcia abstrakcyjne, - zmienność i ciągłość procesu historycznego, - rolę źródła historycznego w rekonstruowaniu przeszłości, 	<ul style="list-style-type: none"> - formułować sądy i oceny, - formułować pojęcia historyczne, - swobodnie operować pojęciami, - wyszukiwać niezbędne informacje w różnych źródłach wiedzy historycznej, - porządkować problemowo fakty, - dobierać do swoich wypowiedzi tekst źródłowy,

Ocena celująca (K+P+R+D):

uczeń pamięta:	uczeń rozumie:	uczeń umie:
- szczegółowe fakty, - pojęcia i postacie, których znajomość wykracza poza program,	- wpływ wydarzeń historycznych na teraźniejszość, - krytykę źródła historycznego,	- polemizować na zadany temat, - tworzyć materiały pomocnicze, - samodzielnie zdobywać wiadomości, jest samodzielny w rozwiązywaniu zadań i problemów, samodzielnie sięgać do lektur, filmów historycznych oraz innych źródeł wiedzy, - wykazywać się dojrzałością sądów,

V. Formami oceny wiedzy i umiejętności ucznia z przedmiotu historia są : odpowiedzi ustne; aktywność i ćwiczenia na lekcji; prace domowe uczniów; referaty – indywidualne i zespołowe; kartkówki (czas pisania do 15 minut; obejmują wiadomości z trzech ostatnich tematów lekcyjnych); praca w grupach; praca z tekstem źródłowym; praca z mapą; uczestnictwo i zajmowanie wysokich miejsc w konkursach historycznych i pokrewnych; powtórzenia ustne z całych działów; prace klasowe, sprawdziany i testy (obejmują wiadomości z całego działu programu; praca zapowiedziana jest co najmniej tydzień wcześniej); prace dodatkowe np.: ćwiczenia pisemne, prezentacja lektury historycznej, scenki historyczne.

VI. Zasady oceniania:

- Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
- Każdy uczeń powinien otrzymać w semestrze minimum trzy oceny cząstkowe
- Prace klasowe, krótkie sprawdziany i odpowiedzi ustne są obowiązkowe
- Nie ma możliwości poprawy ocen na tydzień przed klasyfikacją
- Każdy uczeń może raz poprawiać każdą ocenę niedostateczną, ale maksymalnie do dwóch tygodni od ich otrzymania (chyba, że ma usprawiedliwioną dłuższą nieobecność w szkole np. był w szpitalu lub chorował - wtedy czas na poprawę, liczy się od jego powrotu do szkoły), w formie i terminie wyznaczonym przez nauczyciela.
- Uczeń który opuścił więcej niż 50% lekcji może być nieklasyfikowany
- Uczeń ma prawo dwukrotnie w ciągu semestru zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy prac klasowych i powtórzeń)
- Uczeń nieobecny na sprawdzianie lub teście zobowiązany jest do zaliczenia w/w w terminie uzgodnionym z nauczycielem
- Osiągnięte sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych wpływają na podwyższenie oceny z przedmiotu i uzyskanie oceny celującej na koniec roku
- Uczeń ma prawo zgłosić dyrektorowi szkoły fakt naruszania przez nauczyciela przedmiotowego systemu oceniania
- Wszelkie kwestie nieuregulowane przedmiotowym systemem oceniania rozstrzyga nauczyciel, a kwestie sporne dyrektor szkoły
- Rodzic ma prawo wglądu do pracy klasowej na terenie szkoły w czasie dni otwartych, zebrań lub w uzgodnionym wcześniej z nauczycielem przedmiotu terminie.

VII. Kryteria oceny prac pisemnych :

0 % - 29 % uzyskanych punktów – **niedostateczny**

30 % - 49 % punktów – **dopuszczający**

50 % - 69 % uzyskanych punktów - **dostateczny**

70 % - 85 % uzyskanych punktów – **dobry**

86 % - 97 % uzyskanych punktów – **bardzo dobry**

98 % - 100 % uzyskanych punktów – **celujący**

U w a g a ! Jeżeli w zestawie jest zadanie na stopień „ celujący „ – to otrzymuje go uczeń, który uzyskał przynajmniej 86 % wszystkich punktów i rozwiązał zadanie dodatkowe spełniające wymogi poziomu wykraczającego.

Uczeń, który z powodu usprawiedliwionej nieobecności (choroby, wypadku losowego) nie pisał pracy klasowej w wyznaczonym terminie, zobowiązany jest w ciągu dwóch tygodni w porozumieniu z nauczycielem ją napisać.

Każdy uczeń zobowiązany jest do estetycznego prowadzenia zeszytu przedmiotowego/ zeszytu ćwiczeń, w którym zamieszcza notatki z lekcji i zadania domowe. Zeszyt będzie kontrolowany przez nauczyciela pod względem systematyczności prowadzenia notatek, odrabiania zadań domowych i poprawności ortograficznej. Za prowadzenie zeszytu przedmiotowego może być wystawiana ocena.

VIII. Ocenianie odpowiedzi ustnych

1. Przy ocenianiu odpowiedzi nauczyciel bierze pod uwagę następujące czynniki:

- znajomość wiadomości z ostatniego działu podręcznika, który był przerabiany na lekcjach – szczegółowo, z innych lekcji przekrojowo,
- umiejętność wyciągnięcia wniosków,
- umiejętność analizy przyczynowo-skutkowej,
- umiejętność uzasadniania i argumentowania,
- posługiwanie się mapą ścienną, mapkami zawartymi w atlasach i podręcznikach.

2. Ocenę „bardzo dobrą” otrzymuje uczeń, który:

- w sposób wyczerpujący opanował wiedzę,
- potrafi kojarzyć wiadomości oraz przekazywać je zgodnie z logicznym układem,
- właściwie rozumie uogólnienia i związki pomiędzy zjawiskami historycznymi,
- wyjaśnia zjawiska bez pomocy nauczyciela,
- umiejętnie i samodzielnie wykorzystuje wiadomości w teorii i praktyce,
- w poprawny sposób posługuje się terminologią historyczną.

3. Ocenę „ dobrą” otrzymuje uczeń, który:

- dostrzega ciągłość i zmiany w historii,
- poprawnie rozumie związki pomiędzy wydarzeniami,
- w sytuacjach nietypowych potrafi dokonać prostych uogólnień,
- pod kierunkiem nauczyciela potrafi dokonać analizy przyczynowo-skutkowej i odnaleźć związki i zależności między faktami,
- zna podstawowe pojęcia i terminy naukowe ,
- jego odpowiedź jest spójna i poprawna pod względem językowym.

4. Ocenę „ dostateczną” otrzymuje uczeń, który:

- posiada wiadomości w stopniu podstawowym,
- schematycznie przedstawia związki przyczynowo – skutkowe,
- umie chronologicznie przedstawić wydarzenia,
- poprawnie rozumie podstawowe zjawiska historyczne,

- dokonuje prostych analiz przy pomocy nauczyciela,
- potrafi wykorzystać wiadomości do celów praktycznych, jedynie dzięki pomocy nauczyciela,
- jego wypowiedź jest uboga w słownictwo przedmiotu,
- umie wyjaśniać podstawowe definicje ,
- potrafi wykonać proste ćwiczenia z mapą i tekstami źródłowymi.

5. Ocenę “ dopuszczającą” otrzymuje uczeń, który:

- objaśnia proste zjawiska i fakty,
- stosuje niektóre pojęcia,
- ma wiadomości konieczne, luźno powiązane,
- słabo rozumie uogólnienia, nie potrafi wyjaśnić zjawisk,
- nie potrafi dokonać analizy przyczynowo-skutkowej,
- stosuje wiedzę w sposób jedynie odtwórczy i tylko z pomocą nauczyciela,
- posiada bardzo ubogie słownictwo przedmiotowe,
- wypowiada się chaotycznie, niespójnie pod względem językowym.

6. Ocenę „niedostateczną” otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę “dopuszczającą”.

7. Ocenę „ celującą” otrzymuje uczeń, który uczeń spełnia konieczne, podstawowe, rozszerzające, dopełniające i wykraczające wymagania edukacyjne z danych zajęć edukacyjnych, -posiada wiedzę znacznie wykraczającą poza zakres materiału, samodzielnie zdobywa wiadomości, jest samodzielny w rozwiązywaniu zadań i problemów.

IX. Ocenianie umiejętności analizy tekstu źródłowego

1. Ocena obejmuje:

- stopień ogólnego rozumienia tekstu,
- umiejętność- interpretacji informacji zawartych w tekście,
- udzielenia odpowiedzi na postawione do tekstu pytania,
- wyjaśniania pojęć znajdujących się w tekście,
- wnioskowania na podstawie wiadomości z tekstu,
- dokonania krytycznej oceny źródła pod względem jego przydatności i wiarygodności,

2. Ocenę “bardzo dobrą” otrzymuje uczeń, który potrafi:

- określić rodzaj źródła,
- odpowiedzieć wyczerpująco na wszystkie pytania dołączone do tekstu źródłowego,
- na podstawie własnych wniosków określić konsekwencje przedstawionych zjawisk,
- odnieść wiadomości z tekstu do znanej sobie faktografii.

3. Ocenę “dobrą” otrzymuje uczeń, który potrafi:

- z pomocą nauczyciela dokonać analizy źródła,
- z pomocą nauczyciela przedstawić własne pytania do tekstu,
- odnieść wiadomości z tekstu do znanej sobie faktografii,
- dokonać ogólnej krytyki źródła.

4. Ocenę “dostateczną” otrzymuje uczeń, który pracując na krótkim tekście (przy pomocy nauczyciela) potrafi:

- dokonać ogólnej analizy tekstu w oparciu o podane pytania,
- konstruować własne pytania,
- określić rodzaj źródła.

5. Ocenę “dopuszczającą” otrzymuje uczeń, który korzystając z krótkiego tekstu (przy pomocy nauczyciela) potrafi:

- opowiedzieć treść tekstu,

- odnieść treść do epoki w której powstał,
- określić jego rodzaj.

6. Uczeń, który nie spełni wymagań na ocenę „dopuszczającą” otrzymuje stopień „nieodstateczny”.

7. Ocenę „celującą” otrzymuje uczeń, który uczeń spełnia wymagania edukacyjne na ocenę bardzo dobrą oraz posiada wiedzę znacznie wykraczającą poza zakres materiału,
-samodzielnie zdobywa wiadomości, jest samodzielny w rozwiązywaniu zadań i problemów.

X. Ocenianie umiejętności posługiwania się mapą

1. Ocena obejmuje:

- rozumienie symbolicznego języka mapy ściennej, mapek w atlasach i podręcznikach historycznych,
- umiejętność sprawnego posługiwania się mapą fizyczną i polityczną,
- znajomość „róży wiatrów”,
- umiejętność czytania legendy,
- wykorzystanie mapy jako ilustracji odpowiedzi.

2. Ocenę „bardzo dobrą” otrzymuje uczeń, który w sposób samodzielny i sprawny posługuje się każdym rodzajem mapy.

3. Ocenę „dobrą” otrzymuje uczeń, który w sposób samodzielny i sprawny posługuje się każdym rodzajem mapy, jeżeli jest on dopasowany do danego zagadnienia.

4. Ocenę „dostateczną” otrzymuje uczeń, który z pomocą nauczyciela lub innych uczniów potrafi wskazać na mapie historycznej państwa, miejsca bitew i traktatów pokojowych.

5. Ocenę „dopuszczającą” otrzymuje uczeń, który na wskazanym przez nauczyciela obszarze potrafi znaleźć niektóre państwa, miejsca bitew i traktatów pokojowych.

6. Ocenę „nieodstateczną” otrzymuje uczeń, który pomimo pomocy nauczyciela nie potrafi wykazać się podstawową umiejętnością pracy z mapą.

XI. Częstotliwość pomiaru osiągnięć:

- prace klasowe (godzina lekcyjna) - 1- 2 w semestrze,
- sprawdziany, kartkówki (10- 15 min.)- zależnie od potrzeb,
- odpowiedzi ustne - co najmniej 1 w każdym semestrze,
- prace długoterminowe - zależne od potrzeb,
- prace domowe (pisemne lub ustne)- w zależności od potrzeb, z uwzględnieniem możliwości uczniów i klas,
- Praca ucznia na lekcji (mniejsze formy aktywności oceniane są plusami, trzy plusy ocena bardzo dobra, trzy minusy ocena nieodstateczna; większe ocenami).

XII. Obserwacja ucznia uwzględniająca:

- przygotowanie do lekcji,
 - prowadzenie zeszytu,
 - wypowiedzi na lekcji,
 - praca w grupie,
 - posługiwanie się pomocami naukowymi (mapy, tablice graficzne, atlasy, słowniki itp.).
- Oceny mogą być różnicowane dodatkowo poprzez stosowanie znaków "+" i "-".

XIII. Kryteria oceny semestralnej/ końcoworocznej:

Do wyliczenia oceny końcoworocznej bierzemy pod uwagę wszystkie oceny z całego roku szkolnego.

Ocena semestralna/ końcoworoczna wystawiana będzie w oparciu o średnią arytmetyczną ważoną.

Współczynnik ważności oceny:	Ocena uzyskana za:
Waga 5	- praca klasowa/ test - sprawdzian - uczestnictwo i zajmowanie wysokich miejsc w konkursach
Waga 3	- kartkówka - odpowiedź ustna - praca na lekcji - ćwiczenia na lekcji
Waga 2	- aktywność - praca w grupach - praca z tekstem źródłowym, z mapą - praca domowa - prace dodatkowe, referaty - zeszyt/ zeszyt ćwiczeń

$$O = \frac{W_1 \cdot O + W_2 \cdot O + \dots + W_n \cdot O_n}{W_1 + W_2 + \dots + W_n}$$

gdzie O- ocena semestralna; W_n – waga oceny cząstkowej; O_n - ocena cząstkowa (danej wagi). W przypadku oceny semestralnej przyjmuje się:

„+”- jako + 0,5 pkt. np. 4+ to jest 4,50

„-”- jako – 0,25 pkt. np. 4_ to jest 3,75

Średnia ocen na poszczególne oceny szkolne (semestralne/ końcowo roczne):

- ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który uzyskał średnią ocen poniżej **1,74**
- ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który uzyskał średnią ocen pomiędzy **1,75-2,74**
- ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który uzyskał średnią ocen pomiędzy **2,75-3,74**
- ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który uzyskał średnią ocen pomiędzy **3,75-4,74**
- ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który uzyskał średnią ocen pomiędzy **4,75-5,40**
- ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który uzyskał średnią ocen powyżej **5,40** lub uzyskał bardzo dobre wyniki w konkursach historycznych szkolnych i pozaszkolnych.

XIV. Ubieganie się o wyższą niż przewidywana ocena semestralna lub roczna.

1. Uczeń może ubiegać się o wyższą niż przewidywana ocena semestralna lub roczna na zasadach określonych w statucie szkoły i szkolnym systemie oceniania.
2. Uczeń we wniosku zobowiązany jest określić ocenę, o jaką chce się ubiegać.

3. Nauczyciel przygotowuje sprawdzian pisemny (czas trwania sprawdzianu: 45 minut), który zawiera umiejętności i wiadomości na wskazaną przez ucznia ocenę. Uczeń, aby uzyskać wyższą ocenę musi z punktowanego sprawdzianu uzyskać minimum 90% punktów).

XV. Egzamin poprawkowy, klasyfikacyjny

Egzamin poprawkowy (klasyfikacyjny) przeprowadzany jest w dwóch częściach:

- ✓ część pisemna (trwa 30- 45 minut), zawiera zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności na wszystkie oceny,
- ✓ część ustna zawiera zestaw trzech pytań

Ocena z egzaminu poprawkowego (klasyfikacyjnego) ustalana jest na podstawie wypowiedzi ucznia w obydwu częściach egzaminu, według procentowej punktacji: ocena celujący od 98% do 100% punktów; ocena bardzo dobry od 87% do 97% punktów; ocena dobry od 70% do 85% punktów; ocena dostateczny od 50% do 69% punktów; ocena dopuszczający od 30% do 49% punktów.

XVI. Dostosowanie Przedmiotowych Zasad Oceniania z historii do możliwości uczniów ze specjalnymi wymaganiami edukacyjnymi.

1. Uczniowie posiadający opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się oraz uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego są oceniani z uwzględnieniem zaleceń poradni.

2. Nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia posiadającego opinię poradni psychologiczno- pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się.

3. W stosunku wszystkich uczniów posiadających dysfunkcję zastosowane zostaną zasady wzmacniania poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa, motywowania do pracy i doceniania małych sukcesów.

Dostosowanie wymagań będzie dotyczyło formy sprawdzania wiedzy, a nie treści.

Wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej powinny być ogólne, takie same, jak dla innych uczniów, natomiast sprawdzenie pracy może być niekonwencjonalne.

Dostosowanie wymagań w zakresie formy:

- Krótkie i proste polecenia, czytanie polecenia zadania na głos, objaśnianie dłuższych poleceń.
- Inne rodzaje dysfunkcji – ocenianie zgodnie ze wskazaniem poradni.

Uczeń ze sprawnością intelektualną niższą od przeciętnej:

W przypadku tych dzieci konieczne jest dostosowanie zarówno w zakresie formy, jak i treści wymagań. Obniżeniu wymagań, które obejmują jednak wiadomości i umiejętności określone podstawą programową. Poprawa prac klasowych odbywać się będzie przy pomocy nauczyciela.

Zastosowanie metod ułatwiających opanowanie materiału. Wymagania co do formy mogą obejmować między innymi:

- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,
- pozostawiania więcej czasu na jego utrwalenie,
- podawanie poleceń w prostszej formie,
- unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć,
- częste odwoływanie się do konkretnego przykładu,
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych,
- wolniejsze tempo pracy,
- szerokie stosowanie zasady pogłębienia,

- odrębne instruowanie dzieci,
- zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie.